

תפ"ח (חיפה) 5976-01-10 - פלוני נ' מדינת ישראל

תפ"ח (חיפה) 5976-01-10 - פלוני נ' מדינת ישראל מחוזי חיפה

תפ"ח (חיפה) 5976-01-10

פלוני

נגד

מדינת ישראל

בית משפט מחוזי חיפה

[05.12.2013]

בפני הרכב כב' השופטים:

יוסף אלרון, נשיא [אב"ד]

משה גלעד

אברהם אליקים

החלטה

השופט יוסף אלרון, נשיא [אב"ד]:

עניינה של החלטה זו בקשה לתשלום פיצויים לפי סעיף 80 לחוק העונשין' התשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין"; "הבקשה").

המבקש זוכה מחמת הספק מעבירות של רצח, קשירת קשר ונשיאת נשק שלא כדין.

הפיצוי הכספי המבוקש על ידו, הינו, בגין תקופת מעצר בו היה נתון, כמו גם בגין התקופה שבה שוחרר לחלופת מעצר, בביתו, וכן עבור הוצאות משפטו, כפי שיפורט בהמשך.

א. כללי:

נגד המבקש ואחיו מ' (להלן: "מ") הוגשו כתבי אישום נפרדים המייחסים להם עבירת רצח וקשירת קשר לרציחתו של המנוח אשר פגע מינית באחותם ואף נדון לעונש מאסר בפועל בגין כך.

לצורך מימוש הקשר, הצטיידו השניים בנשק, כך על פי כתבי האישום, הגיעו ברכב סמוך לבית אימו של המנוח ובעוד המבקש ממתין ברכב, יצא מ' מהרכב, ירה בנשק לכיוונו של המנוח וגרם למותו, שב לרכב, והשניים נמלטו מהמקום. מ' הורשע בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום (עבירת רצח ונשיאת נשק שלא כדין) על ידי הרכב בראשות כב' ס. הנשיא (כתוארו דאז) השופט ברלינר, זוכה מעבירת קשר לביצוע פשע ונדון לעונש של מאסר עולם.

המבקש זוכה מחמת הספק בתום שמיעת הראיות בעניינו מהעבירות שיוחסו לו בכתב האישום ועתה, מבקש פיצוי כספי כמצוין לעיל.

הפיצוי הכספי המתבקש הינו בגין פרק הזמן שבין יום 16/12/09 עד ליום 14/07/11, עת היה נתון במעצר וממועד זה ואילך, עד ליום 30/12/12 פרק הזמן בו היה נתון בחלופת מעצר בתנאי מעצר בית מלא, בביתו.

ב. נימוקי הבקשה:

לטענת המבקש, מתקיימים בעניינו תנאי סעיף 80 לחוק העונשין, על פי כל אחת מהעילות הקבועות בסעיף זה והמזכות אותו בפיצוי כספי, קרי, "לא היה יסוד לאשמה" ו"נסיבות אחרות המצדיקות זאת". בהתייחס לעילה על פי הגדרתה כ"לא היה יסוד לאשמה" נטען כי הראיות הלכאוריות שהיו בידי המשיבה בטרם הגשת כתב האישום לא היה בהן די לצורך הגשת כתב האישום, על פי העבירות שיוחסו לו בכתב אישום זה. באשר לעילת "נסיבות אחרות המצדיקות זאת", נטען כי התנהלות המשיבה והמגעים להסדר טיעון בעניינו גרמו להתמשכות ההליכים והארכת מעצרו וכי הסדר הטיעון נמנע בשל לחצה של משפחת המנוח. בנימוקי הבקשה בכתב כמו גם בטיעוניו בעל פה, פרט ב"כ המבקש את "חולשת הראיות" מנקודת מבטו וטען כי מחדלי החקירה המשטרית יש בהם, כשלעצמם, כדי להקים עילה לתשלום פיצויים. בתמצית בלבד אציין כי ב"כ המבקש התייחס בטיעוניו למערך הראיתי אשר נבחן על ידי בית המשפט בהכרעת הדין ובכלל זה, תמליל ההקלטה המשטרית וכהגדרתו "אופייה הבעייתי של הקלטת", אשר על פי הנטען בתמליל המשטרתי, היה בה כדי להצביע על מעורבותו של המבקש וטען כי לו נבחנה הקלטת כדבעי על ידי חברה חיצונית, ייתכן וההחלטה בדבר מעצרו של המבקש, לא היתה מתקבלת כלל. כמו כן, הפנה ב"כ המבקש להערת בית המשפט בהכרעת הדין, בדבר העדר שוטר דובר השפה הערבית בעמדת האזנה, עת הוכנס מדובב לתאו של המבקש במהלך החקירה, והקביעה כי היה בכך כדי מחדל חקירתי. באשר לאופיו של זיכוי המבקש, נטען כי הספק בעניינו הינו "ספק מהותי" ולמעשה, לא הונחה תשתית ראייתית לכאורית להוכחת אשמתו של המבקש, כמו גם לא הובאו ראיות נסיבתיות אשר היה בהן כדי לקשור אותו לביצוע העבירות. בנוסף לכל אלה, הצביע ב"כ המבקש על זיכוי של האח במשפטו מעבירת קשירת הקשר ומביצוע העבירה בצוותא.

ב"כ המבקש לא התעלם משקריו של המבקש בחלק מאמרותיו במשטרה, אך טען כי לכל היותר יש בהם כדי לחזק את ה"יש" אך משאין תשתית ראיתית מספקת אין בהם די, תוך הדגשת האמור בהכרעת הדין, כי אין לשלול אמירת שקרים אלה על מנת לסייע לאחיו.

לעניין נסיבותיו האישיות של המבקש, נטען כי נגרמו לו נזקים כלכליים, נפשיים ובריאותיים, שמו הטוב נפגע וכי ההליך הפלילי בעניינו היה טראומתי וילווה אותו כל חייו.

משכך, נתבקשנו לפסוק למבקש פיצוי כספי בגין תקופת מעצרו ובכלל זה, מעצר הבית בו היה נתון וכן בגין שכר טרחת עו"ד לצורך המשפט ממנו זוכה.

ג. תמצית טיעוני המשיבה:

ב"כ המשיבה בטיעונה בכתב טענה כי יש לדחות את הבקשה וכי בעניינו של המבקש לא מתקיימות עילות הזכאות לפיצוי, הקבועות בסעיף 80 לחוק העונשין.

עוד נטען כי לבקשה לא צורף תצהיר על פי תקנה 241(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשכ"ג - 1963 כאשר על פי תקנות 3 ו-4 לסדר הדין הפלילי (פיצויים בשל מעצר או מאסר), התשמ"ב - 1982, בקשה לפיצויים תוגש בדרך המרצה ויחולו עליה הוראות תקנות סדר האזרחי, תשכ"ג - 1963.

לטענת ב"כ המשיבה, במקרה דנן היו בנמצא ראיות לכאוריות וראיות מחזקות שדי היה בהן כדי שתובע "סביר" יגיש כתב אישום ולצורך כך הפנתה להתוודות האח בפני המדובב כי רצח את המנוח וכי המבקש ידע על כוונתו, נסע עימו לזירת העבירה והמתין לו בזמן הרצח ברכב.

תמלול השיחה, ממנו עלה לכאורה כי המבקש היה מעורב ברצח, אמרתו של מ' בפני החוקר בה אישר את הדברים שנאמרו במהלך שיחתו עם המדובב (על אף שטען כי שיקר), איכוני הטלפונים של המבקש ואחיו המלמדים כי שניהם היו באותו מקום בזמן ביצוע הרצח, תרגיל חקירה שנערך למבקש ולמ', בו סימן זה האחרון למבקש לשתוק, קיומו של מניע לרצח (פגיעה בכבוד משפחת המבקש), שקרי המבקש וגרסאותיו השונות באשר למקום הימצאו בזמן הרצח והעובדה כי המבקש קשר עצמו לרכב ומכירת הרכב יום למחרת הרצח.

התמונה שהצטיירה ממכלול הראיות, היה בה לדעת ב"כ המשיבה, על פניה, כדי להוות "בסיס איתן" להגשת כתב אישום כנגד המבקש. עוד נטען כי הערכת משקלן של ראיות וקביעת מהימנות של עדים הינו עניין שבשיקול דעת ועל כן טענות המבקש בנוגע למהימנות המדובב, לאי שמיעת המדובב ולחולשתן של הראיות האחרות אינן יכולות להקים זכות לפיצוי על בסיס עילה זו.

בכל אלה, ביקשה באת כח המשיבה לראות כהפרכת העילה בדבר העדר "יסוד לאשמה" כאחת העילות המזכות בפיצוי על פי הוראת החוק הנ"ל.

באת ב"כ המשיבה טענה להעדרן של "נסיבות מיוחדות המצדיקות מתן פיצוי" למבקש.

לעניין זה, הפנתה לאופן ניהול ההליך המשפטי מטעמו של המבקש, בכלל זה נטען כי שיקר במהלך החקירה ומעל דוכן העדים, מסר מספר רב של גרסאות וקשר עצמו לרכב עימו הגיע מ' לזירת הרצח.

לטענת המשיבה גם בית המשפט בהכרעת דינו קבע כי המבקש שיקר, דבר שיכול היה להוות חיזוק או סיוע, אך בהעדר ראיות אחרות קבע כי שקריו אינם מצביעים בהכרח על מעורבותו ברצח ומכל מקום, נטען כי בחינת הראיות הלכאוריות בעניינו הביאו את המשיבה למסקנה בדבר סיכוי סביר להרשעתו בדיון.

בהתייחס לראיות אחרות שהוגשו על ידי המשיבה (תמלול ואיכונים) נטען כי לא מדובר במחדלי חקירה וגם אם בית המשפט הכריע בשונה מדעתה של המשיבה אזי, מדובר בהערכת משקלן של ראיות וקביעת מהימנותם של עדים שהינם בשיקול דעתו של בית המשפט בלבד.

בנוסף לכל אלה נטען כי אין להשליך ממשפטו של מ' שזוכה מעבירת קשירת הקשר עם המבקש, למשפטו של זה האחרון שכן נקבע, שם, בהכרעת הדין כי אין בכוונת בית המשפט להביע דעה בעניינו של המבקש.

עוד הדגישה ב"כ המשיבה את עובדת זיכוי של המבקש מחמת הספק וטענה כי יש בכך כדי להוות שיקול חשוב כנגד הענות לבקשה ליתן פיצוי.

לעניין הטענה בדבר המגעים להסדר טיעון ודחיית הדיונים בשל כך, נטען כי הדבר נעשה על פי החלטת המבקש ובא כוחו תוך הסכמה להארכת מעצרו, ללא קשר עם אופן התנהלותה של המשיבה.

עוד הפנתה ב"כ המשיבה להלכה בדבר אי פסיקת פיצויים בגין תקופת מעצר בית (ע"פ 4492/01 עשור נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(3) 734) וכן לפסיקה לפיה תקופת מעצר בית עשויה להניב פיצוי, אך לאור התנהלות המבקש שם בחקירתו, הוחלט שלא לפצותו. דברים אלה יפים, לטענתה, לעניינו. (ע"פ 5923/07 שתיאוו נ' מדינת ישראל [לא פורסם, מיום 6.4.09]).

לעניין נזקים בריאותיים ונפשיים להם טען המבקש, נטען כי לא הוצג כל תיעוד רפואי לכך, ובאשר לטענה לפגיעה בשמו הטוב, נטען כי הדיון בעניינו התנהל ב"דלתיים סגורות" ופרסומו של "סיפור הרצח אינו דבר חריג". בהתייחס לטענה בדבר פגיעה בפרנסתו של המבקש, נטען כי לא עבד לפחות חודשיים עובר למעצרו ואין הצדקה למתן פיצוי.

ד. דיון והכרעה:

אפנה תחילה למסגרת הנורמטיבית הנדרשת לענייננו, ולסעיף 80 לחוק העונשין, אשר על פיו מתבקש הפיצוי הכספי דנן. סעיף 80 לחוק הנ"ל קובע כדלקמן:

הוצאות

80. (א) משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד לאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט; במשפט שמנהל קובל רשאי בית המשפט להטיל על הקובל תשלום כאמור. הוראת החוק הנ"ל זכתה לפסיקה ענפה שהתוותה כללים מנחים ליישומה. על מנת להיכנס לגדרה יש לחצות שתי משוכות. האחת, פורמאלית, זיכוי של נאשם בדיון או ביטול כתב האישום שהוגש נגדו. השנייה מורכבת משתי עילות שבהתקיים אחת מהן תחויב המדינה בפיצויים.

העילה הראשונה, שמסגרתה צרה ודווקנית - "לא היה יסוד לאשמה" והשנייה, טומנת בחובה שיקול דעת משפטי רחב, "נסיבות אחרות המצדיקות זאת" (עניין שתיאווי לעיל בעמ' 8-9, ע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל, ע"פ 303/02 חמדאן נ' מדינת ישראל פ"ד (2) 550, בעמ' 555-559, ע"פ 7826/96 רייש נ' מדינת ישראל פ"ד נא(1) 481, בעמ' 486).

ביחס לעילה הראשונה, "לא היה יסוד לאשמה", זיכוי של פלוני בדיון אינו מספיק על מנת להגיע לכלל מסקנה כי לא היה יסוד להאשמתו. בנוסף לכך על בית המשפט לבחון האם התשתית הראייתית שהייתה בפני המאשימה, עובר להגשת כתב האישום, צריכה היתה ליצור אצל תובע סביר ציפייה כי קיים סיכוי סביר להרשעה (עניין דבש, בעמ' 88-89, עניין שתיאווי בעמ' 11). במידה והתשובה לכך חיובית, אין מקום לפיצוי המבקש על פי עילה זו. התממשות עילה זו היא די נדירה. בע"פ 5097/10 גל (אשר) בוגנים נ' מדינת ישראל [לא פורסם, מיום 15.1.13], בעמ' 12, מנה בית המשפט מקרים בהם יצדק מתן פיצוי בגין עילה זו:

"מדובר איפוא בסיטואציות חריגות של זדון, חוסר תום לב, רשלנות חמורה ביותר, או אי סבירות מהותית בולטת". ביחס לעילה השנייה, "נסיבות אחרות המצדיקות זאת", ניתן מרחב שיקול דעת רחב יותר לבית המשפט. בהלכה התייחסו אליה כנוסחה גמישה, "רקמה פתוחה שבית המשפט רשאי ליצוק לה תוכן ממקרה למקרה תוך הפעלת שיקולים פרטניים של צדק וחמלה ושיקולים כלליים של מדיניות משפטית" (ע"פ 1442/12 פלוני נ' מדינת ישראל [לא פורסם, מיום 26.2.13] בעמ' 7).

בעניין דבש נקבעו שלוש קטגוריות של נסיבות להכוונת שיקול דעת בית המשפט: נסיבות שעניינן הליכי המשפט בכללם, אופי זיכוי של הנאשם ונסיבות האישיות (עניין דבש, בעמ' 118).

במסגרת "נסיבות שעניינן הליכי המשפט" נבחנות התנהלות התביעה והמבקש.

בעניין דבש הובאו אסמכתאות לנסיבות בהן התנהגות הנאשם בהליך לא הצדיקה מתן פיצוי. כך, למשל, כאשר הנאשם בהתנהגותו הביא להעלאת חשדות נגדו, לפתיחה בחקירה או להגשת כתב אישום נגדו (ע"פ 292/78 גבאי נ' מדינת ישראל פ"ד לג' (1) 36, בעמ' 43 וע"פ 52/89 מדינת ישראל נ' סבאח פ"ד מד' (1) 653, בעמ' 660) או מקום שהתנהגותו של הנאשם במהלך החקירה והמשפט לא תרמה לחקר האמת (רע"פ 960/99 מקמילן נ' מדינת ישראל פ"ד נג' (4) 294, בעמ' 305) (דבש, בעמ' 91). מנגד, כאשר התנהלות התביעה הייתה ראויה יש ליתן לגורם זה משקל לשלילת חיובה של המדינה בפיצויים (דבש, בעמ' 92).

עוד נציין כי בעניין בוגנים נקבע כי לעניין עילה זו ישקול בית המשפט גם את ההנמקות שניתנו בהחלטות לעצור את הנאשם עד תום ההליכים נגדו ובהארכות המעצר שניתנו לגביו (שם, בעמ' 12).

לעניין אופי הזיכוי, לבית המשפט נתון שיקול דעת לבחון את טיב הזיכוי, הטעמים שניתנו לזיכוי וכל יתר הנסיבות הקשורות לעניין הזיכוי על מנת להכריע בשאלת הפיצוי (דבש, בעמ' 117). ניכרת מגמה בפסיקה לפיה כאשר נאשם מזוכה מחמת הספק הפוטנציאל לחיוב המדינה בפיצויים קטן.

בע"פ 1109/09 קובע בית המשפט כי במקרה של זיכוי מחמת הספק, רק בנסיבות מיוחדות יוביל הזיכוי לפיצוי:

"זיכוי מחמת הספק משמיע לא אחת כי בית המשפט אינו משוכנע מעבר לכל ספק סביר באשמתו של הנאשם, אך בליבו הוא מאמין כי הנאשם ביצע את העבירה. כך גם לעיתים נוכח זיכוי "טכני" מסוגים שונים שבית המשפט יראהו ככזה, ולכך נשוב. זיכוי מחמת ספק עשוי לדידי להוליד פיצוי רק בנסיבות מיוחדות כמו פרשת זגורי, שכללה כחמש שנות מעצר שבסופן זיכוי מחמת הספק" (סאמי שיבלי נ' מדינת ישראל [לא פורסם, מיום 4.1.10], שם בעמ' 9).

ביחס לקטגוריה השלישית, "נסיבותיו האישיות של הנאשם", פיצוי בגין נסיבות אלה ייעשה במקרים חריגים בלבד. יפים לעניין זה הדברים שנאמרו מפי בית המשפט העליון בעניין חמדאן: "סוג אחר של נסיבות העשויות להצדיק מתן שיפוי ופיצוי הן כאמור כאלה הנוגעות לנאשם באופן אישי. כך, תיתכן נפקות לסבל חריג ולעינוי דין חמור שבאו על הנאשם בעטיו של ההליך המשפטי, להתמשכות בלתי סבירה של המשפט, לעלילת שווא שהטעתה את רשויות התביעה, לפגיעה בבריאותו, בפרנסתו או במשפחתו של הנאשם וכיוצא באלה נסיבות (ראו: ע"פ 52/89 מדינת ישראל נ' סבאח [5], בעמ' 658; פרשת דבש, בעמ' 91, 107, 137). הענקת הפיצויים בגין נסיבות אלה יש בה מידה של חמלה וחסד." (שם, עמ' 559).

מלאכת האיזון בין האינטרסים השונים - מחד, הפרט שיצא זכאי בדינו ודורש פיצוי, ומאידך האינטרס הציבורי, המחייב התחשבות במגבלות המשאבים העומדים לצורך זה ולאילוצים בהם פועלות רשויות אכיפת החוק - מוטלת על בית המשפט. (השופט יצחק זמיר בעניין רייש, בעמ' 499).

יש לבחון את סעיף 80 על רקע חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שכן מנגנון הפיצויים הוא חלק ממערך החקיקה המגן על הזכות החוקתית לחירות (עניין פלוני, בעמ' 10). ושוב בעניין רייש, נקבע כי הפגיעה בפרט תהא מוצדקת ככל שזו אינה חורגת מהצורך לקיים את ההליך הפלילי:

"מאידך גיסא, מתחייב כי פרשנותה של העילה השנייה שבסעיף 80(א) תהא ברוח חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. הפגיעה שנפגע נאשם משלילת חירותו ובקניינו, עקב ההוצאות שנאלץ להוציא להגנתו, כשבסופו של ההליך יצא זכאי בדינו, מחייבת מתן פרשנות מרחיבה לעילה השנייה שבסעיף 80(א), תוך איזון עם מגבלותיה של קופת הציבור. רוחבה של הפרשנות מונחית על-ידי עקרון המידתיות, שמתווה חוק היסוד. לשם הגשמת האינטרס הציבורי יש הצדקה לפגיעה בפרט ככל שהפגיעה מובנית בצורך לקיים את ההליך הפלילי, ולא מעבר לו. מכאן שפגיעה חיונית הכרוכה בצורך שבניהול ההליך הפלילי אינה חורגת מעקרון המידתיות, וככזו אינה מקימה זכות לפיצוי. ואילו פגיעה שאינה חיונית בהכרח חורגת מעקרון המידתיות, ועל-כן היא באה בגדר העילה השנייה שבסעיף 80(א). חיוניות הפגיעה צריכה להיבחן מן ההיבט הציבורי, ומכאן שמחדלי הנאשם אינם יכולים להפוך את הפגיעה לבלתי חיונית." (שם, השופט א' גולדברג, בעמ' 491).

ולבסוף, רק אם משוכנע בית המשפט כי התקיימה אחת החלופות המצדיקות פיצוי, רשאי הוא להורות על פיצוי בשני ראשי נזק: פיצוי על המעצר או המאסר והוצאות הגנת הנאשם.

ומן הכלל אל הפרט:

תחילה אציין כי חרף אי הגשתו של תצהיר לאימות העובדות בבקשה, כנדרש בתקנות סדר הדין האזרחי, החלטתנו לדון בבקשה לגופה.

על מנת לזכות בפיצוי כאמור, על בית המשפט להשתכנע "כי לא היה יסוד להאשמה" וכי המאשימה יכולה הייתה לצפות כבר בשלב הגשת כתב האישום כי המבקש יזוכה בסופו של המשפט.

במקרה דנן, אמנם המבקש זוכה בתום שמיעת הראיות אך אין לומר כי מזיכויו ניתן ללמוד כי לא היה יסוד להעמדתו לדין. המסכת הראייתית הלכאורית אשר עמדה בפני המשיבה עובר להגשת כתב האישום, ראויה וסבירה הייתה להגשת כתב האישום. כמו כן, לא השתכנעתי כי בהתנהלותה של המאשימה בעצם הגשת כתב האישום נפל פגם. ונבהיר במה דברים אמורים.

במרכז ראיות המאשימה מצויה הייתה אמרת אחיו של הנאשם, בפני המדובר, שלטענת המשיבה נשמעה בתמלול המשטרתי, והיה בה כדי להפליל את המבקש. כן הציגה המאשימה את אמרתו של האח בפני החוקר בה אישר את הדברים שמסר למדובר, לפיהם, המבקש היה ברכב הפיג'ו סמוך לזירת האירוע והמתין לו שם, אך טען בהמשך כי שיקר. מלבד ראיות אלה הציגה התביעה ראיות מחזקות נוספות לאמרתו של מ' - אמרתו של אחר כי ראה בזמן הרלוונטי לאירוע, בסמוך לזירת הרצח, רכב פיג'ו העונה לתיאור רכב הפיג'ו של מ' ותיאר אופי נהיגה התואם נהיגה של אדם הנוהג ללא רישיון ונתון במצב דחק. כך מסר אותו עד תיאור של בגדי הנהג שהיה בהם התאמה מסוימת לבגדים שלבש המבקש ביום הרצח.

כן הוצגו איכוני הטלפון של המבקש ושל אחיו באזור זירת הרצח, בזמן ביצוע הרצח. כן היה קיים מניע לרצח - המנוח הורשע בתיק פלילי, בפגיעה בכבוד אחותם של המבקש ואחיו. בתרגיל החקירה סימן מ' למבקש לשתוק מאחר והשיחה מוקלטת. בנוסף, מכר המבקש את רכב הפיג'ו לקרוב משפחה למחרת האירוע במחיר הנמוך בהרבה ממחיר המחירון. ב"כ המבקש חלק על התמליל המשטרתי וטען כי הדברים לא באים לידי ביטוי בתמליל החברה החיצונית ועל כן אין לקבלם. בהכרעת הדין קבענו כי אנו מעדיפים לקבל את תמלול החברה החיצונית תחת התמליל המשטרתי, אך עניין זה, הינו בבחינת משקל שיש ליתן לראיות, ומסור לשיקול דעת בית המשפט ועליו לענות בו, בשלב מאוחר הרבה יותר משלב הגשת כתב האישום.

יתרה מזאת, גם באי קבלת התמליל המשטרתי לא היה כדי להסיר את ענן החשדות שריחף מעל המבקש באשר להאשמות שיוחסו לו.

אמרתו של מ' לא הייתה הראייה היחידה בתיק, עליה ביססה התביעה את כתב האישום. כלל חומר הראיות הלכאורי שהיה בידי המאשימה, כאמור, הצדיק הגשת כתב אישום.

סבורני כי די לנו בעובדה שגם בהכרעת הדין לא קבענו באופן פוזיטיבי כי המבקש לא ביצע את שיוחס לו, כדי ללמד על כך שהייתה הצדקה בהעמדתו לדין.

אמנם המבקש הכחיש בחקירותיו כי נטל חלק בעבירה, אך בד בבד הציג גרסאות שונות, חלקן שקריות, שהיה בהן חיזוק לראיות שעמדו בפני התביעה.

במצב דברים זה, בו נמצאות מצד אחד ראיות התביעה שיש בהן יסוד סביר להרשעת המבקש ומהצד השני גרסתו המכחישה, המשתנה חליפות, אין לדרוש מהתביעה להכריע בשאלת מהימנות הראיות. תפקידו של בית המשפט לבחון את הראיות ולהעדיף את אלה המהימנות בעיניו.

יפים לענייננו הדברים שנאמרו בעניין שתיאוו: "בקיומן של סתירות ותמיהות בחומר הראיות אין כדי להשמיט בהכרח את הבסיס מתחת לתשתית הראייתית המספיקה להגשת כתב אישום" (שם, בעמ' 16).

לא זו אף זו, גם ההנמקות שניתנו בהליך המעצר בו הוחלט על מעצרו של המבקש עד תום ההליכים, מספקות תימוכין לכך כי עובר להגשת כתב האישום הייתה בידי המאשימה תשתית ראייתית לכאורית מספקת. בהליך זה נקבע כי לאור התשתית הראייתית הלכאורית שהונחה בפני בית המשפט, ולאחר ששמע את טענות ב"כ המבקש לעניין התמלול המשטרתי, ישנן ראיות לכאורה מספקות שיש בהן כדי להוכיח אשמתו של המבקש בעבירות שבכתב האישום. עוד נקבע כי המבקש לא הצליח להפריך את הראיות ובחלקים מגרסתו נמצאו סתירות ביחס לראיות אובייקטיביות הקושרות אותו לזירת האירוע ולביצוע העבירה.

אני קובע אם כן כי המאשימה נהגה באופן סביר וראוי והתשתית הראייתית הלכאורית שהייתה מונחת בפניה בסיום החקירה המשטרית הצדיקה הגשת כתב אישום כנגד המבקש.

עוד נותר לבחון האם מתקיימות "נסיבות אחרות המצדיקות" מתן פיצוי למבקש.

על מנת לזכות בפיצויים על פי עילה זו היה על המבקש להוכיח התקיימותן של כל אותן "נסיבות אחרות", כמפורט לעיל. במקרה דנן, המבקש זוכה מחמת הספק בשל העדר ראיות מספיקות. כאמור, בנסיבות זיכוי מעין אלה, רק נסיבות מיוחדות במינן, עשויות להצדיק מתן פיצוי. במקרה זה, כפי שאפרט להלן, לא מתקיימות נסיבות מעין אלה.

בהיבט התנהלות ההליך המשפטי, אני קובע כי התנהלות המאשימה בהליך הייתה סבירה. הארכות המעצר שהתבקשו היו סבירות לאור אופי ההאשמות שיוחסו למבקש. המגעים להסדר טיעון ודחיית הדיונים בשל כך, נעשו על דעת המבקש ובא כוחו, תוך הסכמה להארכת מעצרו ופרק הזמן במהלכו התנהלו היה סביר לאור אופייה של העבירה ותשתית הראיות שהונחה.

התמשכות ההליכים עקב המגעים להסדר טיעון נבחנה ע"י השופטת אסתר חיות בבית המשפט העליון שקבעה כי יש לבחון מחדש את שאלת המעצר ואפשרות שחרור הנאשם לחלופה, עקב חלוף הזמן והתארכות המשפט (השיקולים הנוספים היו עברו הנקי, הנסיבות הקונקרטיות של המקרה דנן והעובדה שמעשה הירי עצמו אינו מיוחס לו). מנגד, התנהלות המבקש - שקריו בחקירותיו ובעדותו ומסירת מספר רב של גרסאות בהן קשר עצמו לרכב ולזירת הרצח - לא סייעה לגילוי האמת ואף תרמה להמשך ההליכים נגדו.

יפים לעניין זה הדברים שנאמרו בע"פ 8167/12:

"בגדרי שיעור הפיצוי הביא בחשבון בית המשפט המחוזי את התנהלותו של המערער בחקירותיו ואת שקריו שניתן לומר ש"תרמו" להעמדתו לדין, כמו גם את זיכוי "מחמת הספק" תוך שבהכרעת הדין צוין כי נותר חשד כבד למעורבותו של המערער בפרשה מושא כתב האישום גם אם זו אינה מגיעה כדי הרף הדרוש לשם הרשעה בפלילים..." (פלוגי נ' מדינת ישראל [לא פורסם, מיום 26.8.13], בעמ' 7).

במאמר מוסגר אציין כי המגעים להסדר טיעון אינם עניין שנכפה על המבקש וכי הסדר טיעון על פי הגדרתו מהווה עניין לשני הצדדים כאחד, כל צד משיקוליו ומניעיו, כפי שאני מניח היה גם במקרה דנן. כאשר לטענת ב"כ המבקש כי מחדלי החקירה בפרשה זו מזכים את המבקש בפיצוי, במסגרתם הוא מנה את הפער בין התמלול המשטרתי לתמלול החברה החיצונית, העדרו של שוטר הבקי בשפה הערבית בעמדת ההאזנה ועדות המומחה בעניין האיכונים.

בהכרעת הדין ציינו כי אי הצבתו של שוטר הבקיא בשפה הערבית בעמדת ההאזנה, בזמן השיחה בין המדובר למ', הינו מחדל חקירתי היורד לשורשו של העניין ומשכך יש לקבוע כי הדברים הנטענים לא נאמרו ע"י מ'. אך עם זאת, אנו סבורים כי אין לנו עניין במחדל חקירתי המצדיק פיצוי.

בע"פ 6621/01 בדליאן נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5) 870, בו לא נבדקה טענת אליבי ע"י התביעה, הציגה השופטת דורית ביניש, כתוארה דאז, מבחן עזר מקובל לשאלה האם היה באי בדיקת הטענה מחדל חקירתי המצדיק מתן פיצוי:

"אין חולק על הכלל שלפיו כאשר רשויות החקירה והתביעה נמנעות מבדיקת טענת אליבי שהעלה חשוד, וטענה זו מובילה לזיכוי בסופם של הליכים, עשויים מחדלי הרשויות להצדיק מתן פיצויים במסגרת העילה של "נסיבות אחרות המצדיקות זאת", כמשמעותה בסעיף 80 לחוק העונשין" (שם, בעמ' 882).

השופט ביניש מסייגת כלל זה בציינה כי גם במקרים של אי בדיקת טענת אליבי יכולים להיות יוצאים מן הכלל שיפטרו את התביעה מתשלום פיצוי:

"עם זאת, יש שעקב נסיבות מיוחדות אין לראות בהימנעות מבדיקה כאמור מחדל רשלני המצדיק פיצויו של נאשם. נסיבות כאלה עשויות להתקיים כאשר טענת האליבי מועלית בשלב מאוחר, או כאשר על פי טיבה ואופייה של טענת האליבי אין בה כדי להכריע את גורל התיק, או כאשר נמנע מן התביעה לקיים חקירה עקב האמצעים שבהם כרוכה בדיקתה של הטענה." (שם, בעמ' 882).

אם נגזור מכך לענייננו, על מנת שאי העמדת אותו שוטר, הדובר את השפה הערבית, תצדיק פיצוי, יש לבחון האם העמדת שוטר כזה הייתה מכריעה את גורל התיק. התשובה לכך, במקרה דנן - שלילית.

כפי שהבעתי דעתי בהכרעת הדין - גם לו קבענו כי מי אמר כי המבקש היה ברכב עימו, יש בכך להוכיח שהוא אמר את הדברים אך לא בהכרח שהם נכונים. יתרה מכך, אחריותו של המבקש אינה עולה מהאמרה באופן ברור כי אם באופן מרומז בלבד ומותר ספקות באשר להימצאותו של המבקש בזירת הרצח, בעת ביצועו.

שוטר, דובר השפה הערבית, בעמדת ההאזנה, עלול היה להצטרף למכלול שלם של ראיות שהיה בו כדי להשליך על מעורבותו של המבקש בביצוע העבירה, אך בו לא היה די, ועל כן אין לנו עניין במחדל חקירתי המצדיק פיצוי.

טען ב"כ המבקש כי הבאת עדות המומחה מטעם המאשימה בסוגיית איכוני הטלפון, במהלך המשפט בלבד, שם דובר לראשונה על "מרווח טעות" של מאות מטרים בדבר מיקומו של אדם, גם היא מהווה משום מחדל חקירתי המצדיק פיצוי. אני דוחה טענה זו.

כפי שנקבע בהכרעת הדין, לו הייתה במקרה דנן תשתית של ראיות נסיבתיות מהותיות, ראייה זו של איכוני הטלפון, יכולה הייתה להצטרף אליהן ולחזקן. דבריו של המומחה בעדותו מטילים ספק משמעותי בדבר המצאות המבקש בזירת הרצח, אך מנגד, הם אינם פוסלים לחלוטין את אפשרות הימצאותו שם. הצגת חוות דעת זו כבר בשלב הדין במעצר לא הייתה משנה את ההחלטה בדבר המעצר, שכן בידי המשיבה היו ראיות לכאורה נוספות כנגד המבקש.

עוד אוסיף כי בניגוד לטענת ב"כ המבקש לא היה מקום להידרש להכרעת הדין המרשיעה בעניינו של האח, שזיכתה אותו מעבירת קשירת הקשר וביצוע הרצח בצוותא עם אחר, שכן בהכרעת הדין של מ' ציין המותב כי בהתבסס על הראיות שעמדו בפניו לא הוכח קיומו של קשר בין האחים לביצוע הרצח, ובקביעה זו אין משום הבעת דעה על ההליך המתנהל כנגד המבקש.

בהיבט נסיבותיו האישיות של המבקש, אומר כי למבקש לא נגרם עוול או עינוי דין חריג עקב התמשכות הדיונים בתיק. טענותיו בדבר פגיעה בפרנסתו נתמכו בתלושי שכר, שהאחרון בהם היה מחודש אוקטובר 2009, כחודשיים לפני מעצרו, כך שהמבקש היה מחוסר עבודה עובר למעצרו.

המבקש טען לנזקים בריאותיים ונפשיים שאירעו לו בשל השהייה הממושכת במעצר ובמעצר הבית אך אלה לא נתמכו באסמכתאות. ודאי שאין להקל ראש בסבל שנגרם לו כתוצאה משלילת חירותו אך ברי כי העמדתו של אדם לדין חושפת אותו לפגיעות כלשהן הכרוכות בניהול ההליך. לדידי, הפגיעה שנגרמה למבקש בעניין זה, עקב ניהול ההליך, לא חרגה מעבר לנדרש ועל כן אין היא מקימה זכות לפיצוי.

בעניין זגורי, שנזכר לעיל, קבעה דעת הרוב כי המערער, שזוכה מחמת הספק, זכאי לפיצוי חלקי, אך בשל העובדה כי היה נתון במעצר במשך 5 שנים, תקופת זמן חריגה אליבא דכל הדעות. בעניין רייש, כאשר המבקש שהה במעצר למשך שנה ותשעה חודשים, החליט בית המשפט העליון שלא להשית הוצאות על המדינה בנסיבות בהן בית המשפט נמנע מלקבוע באופן החלטי כי המערער לא ביצע את העבירה ונקבע כי משפטו התנהל באופן תקין וענייני (שם, בעמ' 496).

לסיכום, באיזון מכלול השיקולים הרלוונטיים לבחינת התקיימות "נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי", ובהם התנהלות המבקש ואופיו של הזיכוי, אני קובע כי יש לדחות את הבקשה לפיצוי המבקש מתוקף סעיף 80 לחוק העונשין.

מזכירות בית המשפט תשלח עותק ההחלטה לבאי כח הצדדים.

ניתנה היום, ב' טבת תשע"ד, 05 דצמבר 2013, בהעדר הצדדים.